

Otázka: Školství na území ČR

Předmět: Předškolní a mimoškolní pedagogika

Přidal(a): Blanka

Školství na území ČR

V kulturní společnosti se škola pojímá jako přechod z rodiny do společnosti. Škola zabezpečuje plnění jedné ze základních funkcí společnosti – funkci výchovnou a vzdělávací. Je to integrovaná součást společnosti s určitými zvláštnostmi, které ji vyčleňují z ostatních institucí. Školu považujeme za sociální instituci.

Školy a školské instituce vytvářejí školský systém, který patří k nejorganizovanější části výchovně – vzdělávací soustavy společnosti. Má zajistit reprodukci společnosti, připravit mladou generaci pro práci a život ve společnosti.

Škola a školský systém nejsou pouze vzdělávací instituce, ale i instituce sociálního ovlivňování. Ve školách realizujeme institucionalizované formy socializace. Školský systém nemůžeme chápat izolovaně, ale je nutno ho vidět v kontextu s existencí jiných zdrojů sociálního ovlivňování, například v souvislosti s rodinou, nebo vrstevnickou skupinou.

Povinná školní docházka byla v Čechách zavedena již v roce 1774. Trvá devět let, obvykle od 6. do 15. roku dítěte, a plní se v základní škole, případně nižších ročnících víceletých gymnázií nebo konzervatoře.

Funkce školy

Škola je společenskou institucí, je tedy také institucí pro společnost. Je zřizována vzhledem ke stanoveným společenským potřebám, ať se jedná o soukromé nebo státní zřizovatele. Jako zprostředkovávající instrument škola slouží stanoveným cílům, které jsou závislé na rozmanitých očekáváních a požadavcích ze strany státu a společnosti, rodičů, žáků a jiných odběratelů. S ohledem na souvislost mezi prostředky a cíli tady mluvíme o funkcích školy.

- **Personalizační** - formování osobnosti
- **Kvalifikační** - zařazení do pracovního procesu

- **Socializační** - formování hodnot, názorů, postojů
- **Integrační** - zařazení do společnosti

Vzdělávací soustava, stupně škol

Vzdělání v ČR se rozděluje na 7 úrovní:

1. **Preprimární vzdělávání**
2. **Primární vzdělávání**
3. **Nižší sekundární vzdělávání**
4. **Vyšší sekundární vzdělávání**
5. **Postsekundární vzdělávání**
6. **První stupeň terciálního vzdělávání**
7. **Druhý stupeň terciálního vzdělávání**

Preprimární vzdělávání

- Mateřská škola
- Speciální mateřská škola
- Přípravný stupeň (pomocné školy)

Primární vzdělávání

- stupeň základní školy
- stupeň speciální základní školy
- Zvláštní škola – stupeň 1 a 2
- Pomocná škola

Nižší sekundární vzdělávání

- 2. stupeň základní školy (6 – 9. Ročník)
- 2. stupeň speciální základní školy
- 1. a 2. ročník šestiletého gymnázia
- 1. – 4. ročník sedmi a osmiletého gymnázia
- Zvláštní škola (3. stupeň)

Vyšší sekundární vzdělávání

- Čtyřleté gymnázium
- 3. – 6. ročník šestiletého gymnázia
- 5.-7. ročník sedmiletého gymnázia
- 5.-8. ročník osmiletého gymnázia
- Střední odborné školy
- Střední odborná učiliště

- Speciální střední školy

Postsekundární vzdělávání

- Nástavbové studium
- Učební obory po absolvování SŠ
- Rekvalifikační kurzy po střední škole
- Pomaturitní studium ja jazykových školách s akreditací MŠMT

První stupeň terciálního vzdělávání

- Bakalářské studium
- Navazující magisterské studium
- Magisterské studium v délce 4 - 6 let
- Vyšší odborné školy

Druhý stupeň terciálního vzdělávání

- Doktorský studijní program - PhD.
- Bývalá vědecká příprava - CSc.,DrSc.

Typy škol

Podle právní formy školy dělíme na:

- Státní

- Soukromé
- Církevní
- Veřejné

Podle typu dělíme školy na:

- **Běžné**
- **Alternativní** – jsou obecně chápány jako školy s inovačními programy a postupy, které cíleně odstraňují či kompenzují nedostatky standartních škol. Mezi rysy alternativních škol patří:
  - Změna základního přístupu k osobnosti vychovávaného žáka. Učitel a žák jsou rovnocennými partnery. Společně rozhodují o obsahu, metodách a formách vyučování.
  - Princip svobody – Žákovi je dávana možnost svobodné volby, je posilován pocit jistoty a sebedůvěry.
  - Tvořivá aktivita a činnostní princip – Důraz se klade na aktivitu žáků, ti jsou vedeni k samostatnosti, aktivitě a tvořivosti. Učitel je spíše v pozici rádce, který pomáhá.
  - Netradiční formy a metody práce – Poměrně často se zde vyskytuje vyučování v tématických celcích, různě dlouhých vyučovacích jednotkách, v blocích. Tradiční rozvrh hodin je nahrazován týdenním pracovním plánem.
  - Úsilí o vytvoření atmosféry důvěry a spolupráce – Úsilí o vytvoření atmosféry důvěry a spolupráce nejen ve vztahu žák – učitel, ale také učitel – učitel, učitel – rodič.

Druhy alternativních škol :

- **Waldorfské školy**
- **Montessori školy**
- **Daltonské školy**
- **Začít spolu**
- **Domácí škola** – Zákon umožňuje též individuální vzdělávání bez každodenní návštěvy školy.

- **Lesní - přírodní škola**

Kurikulární dokumenty

Státní úroveň v systému kurikulárních dokumentů představují Národní program vzdělávání (NPV) a Rámcové vzdělávací programy (RVP). Národní program vzdělávání vymezuje vzdělávání jako celek a rámcové programy pak vymezují závazné „rámce“ pro jednotlivé etapy vzdělávání (předškolní, základní a střední vzdělávání). Školní úroveň pak představuje školní vzdělávací programy, podle kterých se uskutečňuje výuka na jednotlivých školách.

- **Bílá kniha** – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR. Nové směry kurikulární politiky v předškolním, základním, středním i terciálním vzdělání. Řeší i otázky vzdělávání dospělých.
- **Rámcové vzdělávací programy** - představují hlavní kurikulární dokumenty. Jsou to veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost. Nové principy pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let.
  - RVP pro předškolní vzdělávání
  - RVP pro základní vzdělávání; vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením
  - RVP pro obor základní škola speciální
  - RVP pro gymnázia
  - RVP pro gymnázia se sportovní přípravou
  - RVP pro odborné vzdělávání
- **Školní vzdělávací program (ŠVP)** je učební dokument, který si každá základní a střední škola v České republice vytváří, aby realizovala požadavky rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro daný obor vzdělávání. Legislativně je zakotven v školském zákoně.

Vzdělávací politika ČR

Cílem vzdělávací politiky je zabezpečit rozvoj duchovní a znalostní kapacity populace a zajištění rozvoje morálně hodnotové orientace a to nejen z hlediska

požadavků kladených aktuálně, ale i z hlediska požadavků, o kterých se předpokládá, že budou kladeny na člověka v budoucnosti. Strategie vzdělávací politiky je zakotvena v Bílé knize.

Doporučení EU v oblasti vzdělávání

Zelená kniha – materiál předložený evropskou komisí. Řeší migraci a vzdělávání. Zabývá se problémem narůstajícího počtu dětí z migrantských rodin, včetně dětí z členských států v jiných zemích EU. Na základě výsledků různých výzkumů dokladuje zelená kniha znevýhodnění dětí z migrantských rodin v oblasti vzdělávání a vlivu migrace na vzdělávací systémy členských států. Komise uvádí některá z možných řešení problému těchto žáků (jazykové vzdělávání, cílená podpora, integrované vzdělávání, spolupráce s rodiči či komunitou atd.).

Informační zdroje:

Základy pedagogiky (PhDr. Vladimír Jůva, PaedDr. Procházková, PhDr. Oldřich Šimoník, PaedDr. Jan Štáva)

Psychologie-pedagogika.studentske.cz

Pedagogický slovník (Jan Průcha a kol.)

<http://aplikace.msmt.cz/pdf/bilakniha.pdf>

<http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/zelena-kniha-migrace-a-vzdelavani-ukoly-a-prilezitosti?highlightWords=zelen%C3%A1+kniha>

<http://www.dardetem.cz/alternativni-skoly-uceni-formou-hry>

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/dokumenty-2>

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

<http://www.tf.jcu.cz>